

អ្នកតាយាយខ្មៅ

នៅស្រុកបាសាក់ ភូមិសង្កែ ឃុំទ្រៀងខាញ ខេត្តឃ្នង

ប្រជុំរៀងព្រេងខ្មែរភាគ ៨ ពីទំព័រទី ១៧៧ - ១៨៥

រឿងនេះ តែងតាមពាក្យចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ ដែលបានដឹងរឿងរ៉ាវនោះជាច្រើនគ្នាសឹងមានដំណាលសេចក្តីប្រហែលៗគ្នា ទាំងអស់ថា កាលដែលពុទ្ធសករាជកន្លងទៅបានប្រហែល ២.០០០ ឆ្នាំ មានព្រះសង្ឃមួយអង្គនាមលោកតា ស្រី ។ ដើមឡើយលោកបួសនៅវត្តពាងសំរឹទ្ធិ ឃុំអាំងនិញ ខេត្តជាមួយគ្នា លោកនោះបាននិមន្តទៅកវត្តថ្មីមួយ នៅភូមិសង្កែ ហៅតាមនាមភូមិថា "វត្តសង្កែ" ។ កាលដែលផ្តើមកវត្តនោះ លោកបានបោះគោលចារឹកគ្រប់ទាំងបួនជ្រុង ទំហំដីវត្ត ប្រមាណ ២ហិកតា ហើយបានសង់វិហារ-កុដិ-សាលា ដោយគ្រឿងឈើប្រក់ស្លឹក លើកដីជុំវិញវត្ត ដាំដើមឈើផ្សេងៗ មានចេកជាដើម ។ មានកន្លែងមួយនោះ លោកឲ្យដាំដើមចេកទៅ ចេះតែរលួយគល់ ងាប់ទាំងដើម លោកចង់ឈ្នះក៏ប្រើ សិស្សឲ្យដាំកន្លែងនោះទៀត ចេកក៏ងាប់ជាគម្រប់ ២លើក លុះដាំលើកទី ៣ ស្រាប់តែឃើញមានកូនចេកដុះ ដើមពង កោងឡើងលើផុតពីដី ឯចុងចាក់ទៅក្នុងដីក្បែរគល់តែម្តង ។

លោកតាឃើញហេតុដូច្នោះ មានសេចក្តីសង្ស័យណាស់ ទើបប្រើកូនសិស្សឲ្យដឹកដីត្រង់កន្លែងនោះ ដឹកបានជម្រៅ ប្រហែល ០ម.៥០ ស្រាប់តែឃើញថ្ម ២ផ្ទាំងតម្រួតលើគ្នា ឯថ្មនោះសោតក៏មានបែបភាពដូចគ្នាទាំងពីរផ្ទាំង ហើយមាន ពណ៌ដូចថ្មឆ្នើមអណ្តើក មានប្រហោងមួយរាងបួនជ្រុងនៅកណ្តាល ឥតមានក្បាច់អ្វីឡើយ ។

អំពីលក្ខណៈយាយខ្មៅ

នៅវេលាដែលលើកថ្មនោះឡើង គេបានឃើញរូបយាយខ្មៅនោះដេកនៅនឹងដីពីខាងក្រោមថ្មនោះឯង ។ ពេលនោះ ព្រះ សង្ឃព្រមទាំងឧបាសក ឧបាសិកា ស្រុកជិតឆ្ងាយ កើតកោលាលបបួលគ្នាមកមើលយ៉ាងកុះករ ថែមទាំងនាំគ្នាធ្វើ បុណ្យ ៣យប់ ៣ថ្ងៃ រួចក៏យកអំបោះចងក្នុងភ្នាប់នឹងរូបនោះ ហើយអន្លងលើកឡើង ដុសខាត់ទៅឃើញរូបស្ត្រីភាព មាន ផ្ទួងសក់ចំកណ្តាលសិរសាខាងលើ ។ នៅលើថ្នាសមានជទ្រងើងសក់ តែលែងខ្លួនទទេត្រឹមចង្កេះ ហើយមានស្នាមភ្នែក ៗ ជាខ្សែក្រវាត់ចងលើថ្នក់សំពត់ ។ ឯសំពត់ស្លៀកសម្តុយ ដែលសងខាងសណ្តូកផ្តោបនឹងដងខ្លួនចុះក្រោម ពីត្រឹមកែង អង្គុញបត់ទៅមុខ ឯដៃស្តាំក្តាប់ផ្តាបចុះក្រោម ដៃឆ្វេងក្តាប់ផ្តាបឡើងលើ ទទឹងស្មា ០ម. ១៣ កម្ពស់ពីបាតជើងទៅដល់ ផ្ទួងសក់ ១ម. ៥៣ ឈរលើជើងថ្ម ១ផ្ទាំង រាង ៤ជ្រុង ក្នុង១ជ្រុង ប្រវែង ០ម.១៤ ស្មើគ្នាទាំង៤កម្រាស់ ០ម.០៤ ។ ឥឡូវ

នេះ គេលាបម្រែក្បាលទាំងអស់ ពិនិត្យមើលទៅមិនដឹងជាថ្មពណ៌បែបណាឡើយ ថែមទាំងគេតម្កល់លើបល្ល័ង្កឈើ ហើយសង់សាលាមួយខ្នងជាក្រុមនោះទៀតផង ។

អំពីរូបយាយខ្មៅ

តាមដំណើរនៃរឿងនោះថា កាលនោះមានយាយចាស់ម្នាក់ឈ្មោះ ខ្មៅ ផ្ទះគាត់នៅជិតវត្តសង្កែនោះ គាត់ឈឺស្លឹកហើយ ហើមអស់ទាំងខ្លួនជាង ២ ឆ្នាំមកហើយ លុះឮថាមនុស្សផ្អើល នាំគ្នាមកបន់ស្រន់បូជាដល់រូបនោះ ច្រើនពន់ពេកណាស់ គាត់ក៏ប្រើកូនទៅសុំទឹកយកមក ហើយគាត់ផឹកផងលាបខ្លួនប្រាណផង ។ ចាប់ដើមពីថ្ងៃដែលគាត់បានព្យាបាលរោគ ដោយទឹកអប់នោះមក រោគកាន់តែកាន់ស្រាន្តបន្តិចម្តងៗ តែ ៧ ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ យាយក៏ដើររួច ហើយឲ្យកូននាំគាត់ទៅវត្ត ។ ដល់ហើយគាត់ចូលទៅក្រាបថ្វាយបង្គំរូបនោះ ស្រាប់តែក្រញែងខ្លួនចូលដូចអារក្ស ហើយក្រោកឡើងស្រែកច្រៀងជា បទភ្លេងទសបារមី រាំដើរប្រទក្សិណរូបនោះ រួចនិយាយថា "លោកគ្រូមិនស្គាល់យើងទេឬ?" ឯលោកតាជាចៅអធិការ ឆ្លើយតបទៅវិញថា "អាត្មាភាពមិនស្គាល់លោកយាយទេ ចុះលោកយាយឈ្មោះអ្វី ដូចម្តេចបានជាមកកប់ខ្លួនក្នុងដីនេះ តើនរណាគេយកមកកប់ដូច្នោះ?" ។ យាយចូលនោះតបទៅវិញ "យើងនេះឈ្មោះ ទេពធីតា រក្សាមនុស្សលោក ការដែល មកកប់ខ្លួនក្នុងប្រីថីនោះ ឬ នរណាយកមកនោះ យើងឥតដឹងទេ តែយើងតែងចុះមកជួយសង្គ្រោះមនុស្សក្នុងស្រុកនេះ ឲ្យបានសេចក្តីសុខសប្បាយទាំងអស់គ្នា បើលោកគ្រូចង់ឲ្យវត្តលោកថ្មំថ្មើងរុងរឿង ត្រូវតែធ្វើតាមបង្គាប់យើងតាមរបៀប ដូចមានតទៅនេះចុះ

អំពីរបៀប

គឺ ឲ្យធ្វើរាន ៨ថ្នាក់ ស្ថាធម៌មួយគូ ទឹកអប់ ២គូ បាយសី ១គូ ក្លស់បាំង ១គូ ទៀន ៥ ធ្នូ ៥ លាជ ៥ ផ្កា ៥ រួចហើយ មានឲ្យលេងភ្លេងខ្មែរបញ្ជាន់រូបយាយ ខ្មៅថែមទៀត។ កាលបើយាយ ខ្មៅ ថ្លែងប្រាប់ដល់លោកគ្រូចៅអធិការដូច្នោះរួច ហើយ លោកក៏បានចាត់ការធ្វើតាមបង្គាប់ ។

ពិធីបន់ស្រន់

តាំងពីដើមរៀងមករហូតដល់សម័យឥឡូវនេះ ការបន់ស្រន់នៅតែមានធ្វើដរាប ។ កាលបើមានជំងឺអ្វីកើតឡើង ឬគេចង់ សួរការអ្វី ពុំនោះសោតគេប្រាថ្នាធ្វើស្រែឲ្យបានផល រកស៊ីធ្វើការសព្វសារពើ ឲ្យបានចម្រើន គេតែងទៅបន់ស្រន់សុំទឹក អប់ អំបោះចងដែនិងចងក តាមសេចក្តីប្រាថ្នាអំពីរូបនោះ ដោយហោចទៅ សូម្បីចង់បានបុត្រធីតាក៏ទៅសុំក្នុងទីនោះ ដែរ ។

អំពីសែនថ្វាយ

គ្រឿងតង្វាយនោះគឺ មានធ្វើបុណ្យហែផ្កា ថ្វាយអង្ស័ក កងក កងដៃ អង្កាំ ចិញ្ចៀន សុទ្ធតែធ្វើដោយមាស ទម្ងន់ពីមួយដី ទៅទល់និងមួយតម្លឹងក៏មាន ។ ជួនកាលគេថ្វាយបាយសី ស្លាធម៌ដូង ចេក នំ ឬក្លស់ តែសព្វថ្ងៃនេះគេច្រើនថ្វាយឡង់2 មួយគូប៉ុណ្ណោះ ឬការសក់ថ្វាយក៏មាន ។ លុះដល់យាយ ខ្មៅ ស្លាប់ទៅ ក៏ទៅចូលរូបយាយដទៃជាច្រើនតំណ តែទោះ ជាចូលរូបយាយណាក៏ដោយក៏ហៅថា "យាយខ្មៅ" ដូចឈ្មោះយាយដែលចូលរូបពីដំបូងនោះដែរ ។

បទភ្លេង

ពិធីបញ្ជាន់រូបយាយ ខ្មៅ នោះមានរបៀបសែនថ្វាយដូចបានបរិយាយមកខាងលើស្រាប់ ឯភ្លេងមានតែមួយបទទេគឺ
បទទសបារមី ឬហៅថាបទបារមីក៏បាន មានទំនុកច្រៀងថា

សូមថ្វាយបង្គំ សម្តេចបារមី មានវិទ្ធិក្រៃ អំណាចជាក់ស្តែង ។

មិនដឹងទេឬ? ឈ្មោះទេពធីតា ចុះមករក្សា មនុស្សលោកសព្វថ្ងៃ ។

អញ្ជើញគ្រូតូច អញ្ជើញគ្រូធំ ស្ថិតលើកំពូលភ្នំ ចុះមកស្ថានអាយ ។

នាងស្រីខ្មៅញាប់ អណ្តាតជាភ្លើង គ្រលួចឆេះឡើង បង្ក្រាបបិសាច ។